

Datum

2025-09-08

Adress

Diarienummer

SBN-2025-696

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

**Remiss - Skyddet genom nationell fridlysning
anpassas till arternas skyddsbehov och andra
angelägna intressen, STK-2025-1149
STK-2025-1149**

Stadsbyggnadsnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Promemorian från Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2025/01529) behandlar en översyn av de nationella fridlysningsbestämmelserna och föreslår lagändringar i syfte att göra skyddet för hotade arter effektivt, samtidigt som man inför lättnader för pågående markanvändning eller samhällsviktig verksamhet. Malmö stadsbyggnadsnämnd framhåller att några delar, som utökat skydd för de mest hotade djurarterna är positiva. Samtidigt är stadsbyggnadsnämnden kritisk till införandet av de föreslagna undantagen och avvisar därför förslaget i sin nuvarande form och anser att det hotar uppfyllandet av både nationella och lokala miljömål.

Yttrande

Biologisk mångfald utgör en grundläggande förutsättning för fungerande ekosystem och därmed för människans välfärd och överlevnad. Trots detta visar internationella rapporter, såsom FN:s panel för biologisk mångfalds (IPBES) globala bedömning, att den biologiska mångfalden minskar i en alarmerande takt. Även i Sverige är utvecklingen oroande. Den svenska rödlistan visar att omkring var femte art är hotad. Naturvårdsverket har i augusti 2025 lämnat in Sveriges rapportering till EU, som visar att läget för landets biologiska mångfald är fortsatt allvarligt. Endast cirka 40 procent av arterna och 20 procent av livsmiljötyperna bedöms ha gynnsam bevarandestatus i de regioner där de förekommer. Denna utveckling understryker behovet av effektiva och rättssäkra regelverk som kan bidra till att bevara och återställa livskraftiga populationer av arter.

Promemorian från Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2025/01529) behandlar en översyn av de nationella fridlysningsbestämmelserna och föreslår lagändringar i syfte att göra skyddet för hotade arter effektivt, samtidigt som man inför lättnader för pågående markanvändning eller samhällsviktig verksamhet.

Förslagen innebär att utpekade fridlysta arter delas upp i fyra olika kategorier, med olika nivåer av skydd. Kategorierna återfinns i bilaga 2 till artskyddsförordningen.

Malmö stadsbyggnadsnämnd menar att promemorian innehåller förslag som skulle stärka bevarandet av en del av Sveriges nationellt hotade arter. Anledningen är att skyddet för vissa av de mest hotade djurarterna i Sverige i förslaget utökas så att även dessa arters livsmiljöer (fortplantningsområden och viloplats) skyddas. Dessutom föreslår man ett förbud mot störning av de mest hotade djurarterna, om störningen kan antas ha betydelse för den berörda artens bestånd. Ytterligare en positiv förändring i lagstiftningen är att man öppnar för möjligheten att skydda alla slags djur som lever vilt, oavsett artgrupp; något som inte är möjligt idag. Stadsbyggnadsnämnden ser också positivt på att Naturvårdsverket får i uppdrag att minst vart sjunde år göra en vetenskapligt baserad översyn av vilka arter som ska vara fridlysta, samt omfattningen av denna fridlysning.

Trots ovan nämnda positiva förslag anser Malmö stadsbyggnadsnämnd att huvuddelen av de föreslagna lagändringarna skulle innebära en försämring av artskyddet och därmed försvåra arbetet med att gynna och bevara en biologisk mångfald, vilket riskerar att leda till minskad biologisk mångfald i Sverige. Även uppfyllandet av Sveriges nationella miljömål, samt uppfyllandet av Malmö stads kommunfullmäktigemål om biologisk mångfald, målen i Malmös miljöprogram samt målen i Malmös naturvårdsplan kommer att försvåras om de föreslagna lagändringarna träder i kraft. Detta ställningstagande har framför allt sin grund i att man i promemorian föreslår införandet av två nya undantag i fridlysningsbestämmelserna.

Det första undantaget, 9 a §, innebär att förbuden i 6 och 9 §§, som omfattar de mindre hotade djur- och växtarterna, inte ska gälla om det är uppenbart att syftet inte är att skada arten. I lagstiftningen specificerar man att jord- och skogsbruket inte har som syfte att skada skyddade arter. Detta undantag innebär att de arter som omfattas av undantaget enbart är skyddade mot att man exempelvis avsiktligt plockar en växt som är fridlyst. Stadsbyggnadsnämnden menar att det hot man genom lagstiftningen skyddar dessa arter från, såsom plockning och dödande av djurindivid, är av underordnad karaktär.

Det andra föreslagna undantaget omfattar alla arter, förutom de arter som är kritiskt hotade (CR enligt den svenska rödlistan) och utpekade av Naturvårdsverket som SK1.AH i bilaga 2. Enligt detta undantag gäller inte förbuden i fridlysningslagen om

pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras. Detta innebär bland annat att arter som har pekats ut som SK1 (utpekade arter som är starkt hotade, EN, enligt den svenska rödlistan) inte är skyddade om pågående markanvändning avsevärt skulle försvåras.

Båda dessa förslag till lättnader i artskyddet kan komma att få en starkt negativ påverkan på den biologiska mångfalden i Sverige då de största hoten, enligt det samlade forskningsläget, främst utgörs av ett alltmer intensivt markanvändande, exploatering av mark och vatten och klimatförändringarna. Stadsbyggnadsnämnden anser därför att de föreslagna undantagen inte ska införas.

Vidare ställer sig Malmö stadsbyggnadsnämnd kritiska till att det starkaste fridlysningskyddet endast omfattar utpekade arter som är kritiskt eller starkt hotade enligt den svenska rödlistan. Flertalet arter som idag är fridlysta kommer därför inte att få ett starkt skydd, trots att de är hotade (exempelvis sårbara, VU) enligt den svenska rödlistan.

Förslaget att införa en ny dispensmöjlighet för åtgärder som utgör ett allt överskuggande allmänintresse anser stadsbyggnadsnämnden rimligt. Det behöver dock klargöras vad som är överskuggande allmänintresse och vad som inte utgörs av ett sådant överskuggande allmänintresse. Stadsbyggnadsnämnden ser mycket positivt på att man i lagtexten framhåller att ingen annan lämplig lösning ska finnas innan dispens kan medges, samt att man inför krav på kompensation.

Malmö stadsbyggnadsnämnd anser att konsekvenserna av förslaget till lagändring i den aktuella promemorian inte är fullt möjliga att analysera innan bilaga 2, med förteckningen av de skyddade arterna och omfattningen av skyddet för de samma, blir tillgänglig. Även om denna förteckning ska uppdateras löpande vart sjunde år menar stadsbyggnadsnämnden att remissen som nu besvaras borde remitteras tillsammans med bilaga 2. Att yttra sig om en lagändring utan att veta ungefär hur många och vilka arter som kommer att omfattas av de olika bestämmelserna är svårt.

Samtidigt med denna remiss pågår även ett arbete att ta fram förslag till reglering av rätten till ersättning vid rådighetsinskränkningar till följd av fridlysningsbestämmelserna. Malmö stadsbyggnadsnämnd menar att frågan om ersättning är så central att den ska hanteras tillsammans med aktuella förslag till lagändringar. Eftersom stadsbyggnadsnämnden anser att fridlysningsbestämmelserna inte ska innehålla undantagen enligt 9 a och 9 b §, såsom föreslås i promemorian, blir frågan om ersättning vid väsentligt försvårande av pågående markanvändning avgörande för jord- och skogsbrukssektorn och för artskyddet.

Stadsbyggnadsnämnden bedömer att de föreslagna lagändringarna riskerar att skapa otydlighet, jämfört med dagens lagstiftning. Detta grundar sig, bland annat, i förslaget att dela in arterna i fyra olika kategorier, med olika skyddsnivåer. Att markägare, brukare och allmänhet ska hålla reda på artkategorierna, skyddsnivåerna och undantagen är inte rimligt. Därför anser stadsbyggnadsnämnden att undantagen inte ska införas och att rätten till ersättning i stället ska stärkas.

Sammanfattningsvis anser stadsbyggnadsnämnden att de föreslagna undantagen i promemorian inte ska införas, samt att den aktuella lagändringen hanteras samtidigt med förteckningen av arter i bilaga 2 och ersättningsutredningen. Utgångspunkten i fridlysningsbestämmelserna ska vara upprätthållande av livskraftiga populationer för landets arter, både nationellt, regionalt och lokalt. Stadsbyggnadsnämnden anser att uppfyllandet av Sveriges nationella miljömål, samt uppfyllandet av Malmö stads kommunfullmäktigemål om biologisk mångfald, målen i Malmös miljöprogram samt målen i Malmös naturvårdsplan försvåras om de föreslagna lagändringarna träder i kraft.

Ordförande

[Förnamn Efternamn]

[Fyll i titel]

[Förnamn Efternamn]

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden.]